

25.6.2025

Sosiaali- ja terveysministeriölle

Asia: Luonnos hallituksen esitykseksi laiksi terveydenhuoltolain muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

Viite: Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/34144/2023

1 Edustaako vastaaja

Kuntaa

Hyvinvointialuetta

Ministeriötä

Muuta valtion viranomaista

Ammattijärjestöä

Muuta järjestöä

Yliopistoa, ammattikorkeakoulua tai muuta oppilaitosta

Jotakin muuta

2 Toteuttaako ehdotettu säädöskokonaisuus tavoitetta varhaisen tuen saatavuuden parantamisesta?

Kyllä

En osaa sanoa

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 2:

OAJ toteaa, että säädettyjen terveystarkastusten toteutumisessa on ollut merkittäviä puutteita. Esityksen perustelut jättävät epäselväksi sen, parantaako muutokset saatavuutta vai onko lainsäädännöllä tarkoitus helpottaa hyvinvointialueita suoriutumaan velvoitteistaan. Sitä, mikä olisi riittävä aikaväli ja kulloinkin terveystarkastusten sisältö, pitäisi selvittää ja arvioida ottaen huomioon asiaan liittyvät viimeaikaiset tutkimukset kuten Kirsi Nikanderin [Routine general health checks by school physicians in primary schools : needs and benefits](https://yhteydenotto.oaj.fi/)

OAJ pitää tärkeänä, että lasten, nuorten ja heidän perheidensä terveyspalvelut ovat suunnitelmallisia, kattavat koko ikäluokan ja palvelujen sisältö on yhdenmukainen koko maassa. Asetuksen perustelumuiotiossa on todettu hyvin, että ilman riittävillä väleillä toteutettavia määräaikaista valtakunnallisia terveystarkastuksia tai ilman seurantaa ja tukea riskinä voisi olla, että tärkeitä sairauksia, tuen tarpeita ja kehityspoikkeamia tai perheen sisällä olevia ongelmia jäisi havaitsematta ja hoitamatta.

25.6.2025

Laadukkaiden lasten ja nuorten ehkäisevien terveyspalvelujen edellytyksenä on suunnitelmallinen johtaminen ja moniammatillinen yhteistyö. OAJ esittää, että hyvinvointialueilla pitää olla nimettynä henkilö, jonka vastuulla on yhteistyö päiväkotien, koulujen ja oppilaitosten kanssa kattaen neuvolatoiminnan sekä koulu- ja opiskelu-terveydenhuollon, mutta myös koko opiskeluhuollon kehittämisen, koordinoinnin ja seurannan. Lisäksi kyseisen henkilön tulisi tehdä tiivistä yhteistyötä lastensuojelun kanssa.

OAJ toteaa, että lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja edun mukaista on, että asetukseen sisällytetään selkeä säännös siitä, että varhaiskasvatuksesta, opetuksesta ja koulutuksesta vastaavalle taholle siirtyisi aina hoidon, opetuksen ja koulutuksen asianmukaisen ja turvallisen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot terveydenhuollosta vastaavalta taholta. Perusteluissa on esimerkinomaisesti kerrottava, millaisista tiedoista tällöin voi olla kyse.

Lisäksi tiedon siirrossa ja salassapidossa esiintyvän epäselvyyden takia asetukseen tulisi sisältyä selkeä säännös, että myös kouluterveydenhuollon tehtävänä on havaita lapsen oppimiseen liittyvä huoli ja tuoda opetuksen ja erityisopetuksen tietoon lapsen varhaisemmat kehitykselliset tiedot, joita tarvitaan opetuksen järjestämiseksi. Näin tulee menetellä varhaiskasvatuksesta aina korkea-asteelle asti.

3 Ovatko suun terveydenhuoltoa koskevat esitykset kannatettavia?

3.1 Raskaudenaikaisissa neuvolapalveluissa

Kyllä

En osaa sanoa

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 3.1:

Muita huomioita kohtaan 3.1:

3.2 Alle kouluikäisen neuvolapalveluissa

Kyllä

En osaa sanoa

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 3.2:

Muita huomioita kohtaan 3.2:

3.3 Kouluterveydenhuollon palveluissa

Kyllä

25.6.2025

En osaa sanoa

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 3.3:

Muita huomioita kohtaan 3.3:

OAJ toteaa, että kunnissa esiintyy epäselvyyttä suun terveydenhoidon palveluista. Osalla hyvinvointialueista tarkastukset järjestetään kouluissa ja koulut ovat vastuu-tettu muulloinkin organisoimaan tarkastuksen järjestelyt käytännössä. Koulujen vastuulle on muun muassa osoitettu esitietolomakkeiden jako, kerääminen ja säilyttäminen sekä tarkastuspäivinä oppilaiden lähettäminen tarkastukseen. Näin ei voida toimia. Edellä kuvattu ei kuulu koulun tai opettajien tehtäviin. Myös terveystietojen salassapidon kannalta toimintatapa on ongelmallinen. Epäselvyydet tulisi ratkoa linjaamalla, että suun terveydenhuollosta vastaavan tahon tulee antaa huoltajille tieto heidän lapsensa hammashoitoajasta. Huoltajan tehtävänä on tiedottaa asiasta koulua ja anoa vapautusta opetuksesta hammashoitoajalle (luvallinen poissaolo).

Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta 24 §:n 25 –kohdan mukaan mm. salassa pidettäviä viranomaisen asiakirjoja ovat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja henkilön terveydentilasta tai hänen saamastaan terveydenhuollon ja kuntoutuksen palvelusta. Ilman erillistä täsmennystä laissa tai huoltajan suostumusta ei yksittäisen lapsen, oppilaan tai opiskelijan suun terveydenhuoltoa koskevia tietoja voida toimittaa koululle.

3.4 Opiskeluterveydenhuollon palveluissa

Kyllä

En osaa sanoa

Ei, vaan tarvittaisiin ehdotetun sijaan tai lisäksi seuraavia toimia

Ehdotetut toimet kohtaan 3.4:

Muita huomioita kohtaan 3.4:

4 Onko sääntely opiskeluterveydenhuollon ja siihen kuuluvasta sähköisestä terveystieteiden kyselystä terveydenhuoltolain 17 §:n 2 momentin ja 70 a §:n säännöksissä soveltamisen kannalta toimiva?

Kyllä

En osaa sanoa

Ei, vaan säännöksiä olisi muokattava seuraavalla tavalla

Ehdotetut muokkaukset kohtaan 4:

OAJ pitää sähköistä terveystieteiden kyselyä kannatettavana, mutta toteaa, ettei esityksessä ole huomioitu riittävästi sitä, miten mahdollisimman moni nuori tavoitetaan ja saatetaan täyttämään sähköinen terveystieteiden kysely. OAJ toteaa, että sähköisen terveystieteiden kyselyn toteuttamisen tulee olla terveydenhuollon vastuulla. OAJ pitää tärkeänä, että toisen asteen terveystarkastuksiin kutsutaan myös ne opiskelijat, jotka eivät ole vastanneet

25.6.2025

sähköiseen terveystarkastukseen, erityisesti silloin kun opetushenkilöstöllä tai muulla opiskeluhoitoon henkilöstöllä on huolta opiskelijasta.

5 Onko esitetty sääntely valtioneuvoston asetukseen neuvolatoiminnasta sekä koulu- ja opiskeluterveydenhuollon sisällöstä riittävä terveystarkastusten toteuttamiseksi?

Kyllä

En osaa sanoa

Ei

6 Yhtenä toimenpiteenä asetusluonnoksessa ehdotetaan kansallisten ohjeistuksien ja suositusten päivittäminen NEUKO-tietokantaan. Onko esitetty toimenpide riittävä?

Kyllä

En osaa sanoa

Ei

7 Millaista muuta kansallista ohjausta ja toimenpiteitä esitetyn lainsäädännön onnistunut toimeenpano mielestänne edellyttää?

Ei lausuttavaa.

8 Muita huomioita

Muita huomioita hallituksen esityksen luonnoksesta:

Muita huomioita asetusluonnoksista:

Kouluterveydenhuollon palvelut

Perustelumuiotiossa kohdassa 5 § kouluterveydenhuollon palvelut (s. 14–15) tode-
taan, että ”terveydenhoitajan tekemät terveystarkastukset voitaisiin tarvittaessa
toteuttaa osin ryhmätapaamisena. - - Ryhmässä voitaisiin antaa ikä- ja kehitys-
vaiheen mukaista terveysneuvontaa joko luokkatilanteessa tai eri tavoin kootuissa
pienemmissä ryhmissä. Ryhmätapaamisessa voitaisiin hyödyntää myös esimerkiksi
kuraattorien, psykologien ja fysioterapeuttien osaamista. Toiminta voisi tukea oppilai-
den osallisuutta ja tarjota vertaistukea. Ryhmätapaamisen lisäksi terveystarkastuksiin
tulee sisällyttää yksilötapaaminen, jossa tehtäisiin luokkatasolle ohjeistetut seuranta-
tutkimukset.” OAJ toteaa, että kirjaus on epäselvä ja vaatii täsmentämistä. Peruste-
luissa tulisi huomioida oppilaan oikeus opetukseen, ryhmätapaamisen suhde opetus-
suunnitelman mukaiseen opetukseen ja yhteisölliseen opiskeluhoitoon. Koulu-
terveydenhuolto ei voi esimerkiksi sanella milloin tällaisia ryhmätapaamisia luokka-
tilanteissa pitää järjestää.

**Pitkäaikaissairaalan lapsen välttämätön lääkehoito varhaiskasvatus- ja koulu-
päivän aikana**

25.6.2025

Terveystieteidenhuoltolain 16.1 §:n 5 kohdan mukaan perusopetuksen oppilaiden koulu-terveydenhuollon palveluihin sisältyy pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden oppilashuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen. OAJ esittää, että asetukseen lisätään säännös oppilaiden välttämättömästä lääkehoidosta koulupäivän aikana osana koulu-terveydenhuoltoa ja lapsen hyvinvoinnin ja turvallisuuden turvaamista.

Päiväkoti- ja koulupäivän aikaisen lääkehoidon osalta on paljon epäselvyyttä. OAJ pitää puutteena sitä, ettei epäselvän tilanteen vaarantaessa niin lasten ja nuorten kuin opettajienkin oikeusturvaa asiaan oteta asetusehdotuksessa selkeästi kantaa ja pyritä löytämään yhtenevää näkemystä. Turvallinen lääkehoito –oppaan ja Diabetesliiton liiton ohjeet eivät ole olleet riittävät.

OAJ toteaa, että toiminnan luonteen vuoksi varhaiskasvatuksessa tai perusopetuksessa olevan lapsen tai oppilaan lääkehoidon tai tapaturmien, sairauden hoitamisen ja siihen liittyvien toimenpiteiden suorittamisen ei voida katsoa kuuluvan varhaiskasvatuksen opettajan tai opetustoimessa toimivan opettajan velvollisuudeksi ja vastuuksi kuin hätäensiavun osalta. Lääkehoidon antaminen, tapaturmien ja sairauden hoitaminen sekä niihin liittyvien toimenpiteiden suorittaminen kuuluu terveydenhuollon koulutuksen saaneille, terveydenhuollon ammattihenkilöille. Tämä pitää selkeästi käydä ilmi asetuksesta sekä sen perusteluista.

OAJ:n jäseniltä tulleen palautteen mukaan terveydenhuolto siirtää tehtäviään päiväkodin johtajille, rehtoreille ja opettajille. Näin ei voi olla. Kouluissa tarvitaan terveydenhuollon ammattilaisten osaamista esimerkiksi silloin kun oppilaalla on pitkäaikaissairaus, joka edellyttää lääkehoidon antamista tai seuranta koulupäivän aikana, tai kun oppilas sairastuu tai loukkaantuu koulupäivän aikana samoin kuin yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen. Hyvinvointialueiden toimenpiteet, joilla kouluterveydenhuollon tehtäväksi on määritetty lähinnä enää vain terveystarkastusten tekeminen, on korjattava säätämällä asetuksessa täsmällisemmin myös muista tehtävistä.

Pidämme erittäin valitettavana nykyistä tilannetta, jossa hyvinvointialueet vähentävät ennaltaehkäiseviä palveluita, joita ei ole säädetty lakisääteisiksi tehtäviksi. Nyt siirretään tällä periaatteella esimerkiksi psykiatriset sairaanhoitajat pois kouluista, ilman kattavia vaikutusarviointoja. Tarvitaan laajempi selvitys koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä opiskeluhuoltoon kuuluvista palveluista kokonaisuutena sekä sen roolista ja merkityksestä hyvinvointialueiden strategioissa.

25.6.2025

Opiskeluympäristön tarkastaminen

Kouluyhteisön ja -ympäristön työolojen tarkastaminen joka kolmas vuosi on sopiva aikaväli. OAJ korostaa, että arvioinnissa havaittujen puutteiden korjaamisen seuraaminen vuosittain on tärkeää, ja että tehdyn tutkinnan ja arvioinnin tulokset tulisi julkistaa. Vaikka laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta säättää jo kunnalle velvoitteen tiedottaa toiminnastaan, on tarpeen erikseen tuoda tämä asia esille ainakin asetuksen perusteluosassa.

Opetusalan Ammattijärjestö OAJ

Nina Lahtinen
koulutuspolitiikan johtaja

Ira Hietanen-Tanskanen
juristi